

Vytauto Kavolio dirbtuvės

Egidijus BALANDIS
Vytauto Didžiojo universitetas
Vytautas Magnus University, Lithuania

Sąmoningumo trajektorijos Vytauto Kavolio dirbtuvėse Trajectories of Consciousness in Vytautas Kavolis’ Workshop

Šis žurnalo numeris skaitytojus pasitinka su specialia „Vytauto Kavolio dirbtuvių“ rubrika. Joje skelbiami straipsniai – 2025 m. gruodžio 16 d. vykusią Vytauto Kavolio dirbtuvių apmąstymų tęsinys ir atspindys; tai buvo jau šeštosios dirbtuvės. Jų įgyvendinimo formos paveldėtos iš senų laikų, kai pats prof. V. Kavolis tokias formas puoselėjo Vilniaus universitete, mokė taip dirbti Vytauto Didžiojo ir Klaipėdos universitetuose – visur suspėdamas. VDU Lietuvių išėivijos instituto išsipareigojimas tęsti šią tradiciją kyla ne tik iš aiškios nuojautos, kad profesoriaus palikimas yra kupinas tolesnių tyrinėjimų vertų įžvalgų, bet ir iš paprasto fakto, kad VDU Lietuvių išėivijos institutas atsirado jam patariant ir padedant suvokti savo misiją.

Kiekvienais metais pasirenkama vis kita apmąstymų ašis. Anksčiau dirbtuvių dalyviai yra svarstę moralinio skurdo kaip sovietmečio palikimo, intelektualų misijos, kairiojo jautrumo likimo ir kitas temas. Praėjusių metų pabaigoje kasmetinių dirbtuvių rengėjai pakvietė diskutuoti ir aiškintis V. Kavolio suprastą **sąmoningumą**. Savo knygoje „Sąmoningumo trajektorijos: lietuvių kultūros modernėjimo aspektai“ (Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1986) profesorius labai glaustai pristatė teorines gaires, unikaliame lietuvių kultūros istorijos tekste pademonstravo analizės galimybes. Kultūros istoriją jis suvokė ne faktografiškai, kaip įvykių eigą, o analitiškai, kaip pro įvykius prasišviečiančius sąmoningumo poslinkius. Šių dirbtuvių tikslas ir buvo išskleisti minėtą V. Kavolio sąvoką ir jos teikiamą analitinį potencialą atpažinti, aiškintis, nagrinėti mūsų visuomenės ir

kultūros reiškinius. Kas buvo būdinga mūsų sąmoningumui praeityje ir kas – dabar, kokia jo raiška ir būklė mūsų visuomenėje, kultūros ar net politikos srityse?

Diskusijoje dalyvavo šie mokslininkai, patyrę, ilgamečiai *kavolianos* dalyviai prof. Egidijus Aleksandravičius, prof. Gediminas Karoblis, taip pat Honkongo kiniškojo universiteto profesorius, filosofas Saulius Geniušas, VDU istorikas dr. Moreno'as Bonda ir kiti. Norisi pasidžiaugti, kad greta prof. E. Aleksandravičiaus įžvalgų šioje rubrikoje rasime ir VDU Vidurio Rytų Europos ir Lietuvos istorijos studijų magistranto Eimanto Pilecko bei buvusio magistranto Manto Barakausko tekstus. Jų straipsniai brendo intelektualinės lietuvių egzilio istorijos seminaruose. Šis daug metų VDU egzistuojantis kursas taip pat atsirado ne be V. Kavolio postūmio – dar 1994 m. jis ragino universitete rengti seminarą „Protas egzilyje“ apie išeivijos teorinę mintį. Iki šių dienų dėstomame kurse studentai nagrinėja iškilų egzilio intelektualų minties palikimą, savo referatų pagrindu skelbia straipsnius. Paskutiniaisiais metais nusistovėjo praktika susieti šio seminaro tematinę ašį su numatoma Vytauto Kavolio dirbtuvių tema, o tvirčiausiai pasiryžę studentai skatinami aktyviai dalyvauti dirbtuvėse. Tai suteikia jiems galimybę svarbius ir sunkius mūsų visuomenės ir kultūros klausimus nagrinėti drauge su patyrusiais *kavolianos* dalyviais, pristatyti savo tyrimus ir idėjas drauge su pasižymėjusiais, didesnę įdirbį dirbtuvėms parinktų temų lauke turinčiais mokslininkais.